

Kap 31 : Kronprinsens glada dagar (II) (1846-1856).

Karl hade tio år på sig att förbereda sig för ämbetet. Under tiden gjorde han inhopp. Juni 1847 under faderns resor i landsorten ledde han konseljen. Under faderns utlandsvistelse & sjukdom den 5 juni 1852 till den 12 april 1853 var han formellt prinsregent, men ärendena sköttes av en expeditionsministär av 10 svenska & 10 norska statsråd med omväxlande svensk & norsk ordförande. Karls mångsyssleri gör en fullständig skildring rörig. Jag inskränker mig detta kapitel till "kungaskolan" (=hans militära & civila karriär), hans verksamhet i faderns tjänst & hans kulturella intressen som samlare-mecenat-konstakademins kansler-poet-målare.

* * *

Karl skrevs efter konfirmationen in som officersvolontär. Sommaren 1843 genomgick han & Gustaf en grundläggande vapenutbildning i sabel, lans & pistol. Därefter var det exercis- & fältövningar kombinerade med personlig handledning och föreläsningar på krigsakademien. Efter varje övningstillfälle befordrades han: 1845 löjtnant vid Svea livgarde och Svea artilleriregemente. 1846 överste i dito och i Kronprinsens husarregemente. 1847 generalmajor och chef för Livgardesbrigaden. 1849 generalfälttygmästare. 1853 generallöjtnant. Han hade ingen officersexamen men kunskaper motsvarande en reservofficer. Han var trupp-, inte stabsofficer & en Karl XII-beundrare. Liksom denne delade han soldaternas vedermödor och blev älskad tillbaka. Utanför den konkreta stridssituationen på slagfältet har han liksom sin förebild bedömts som inkompetent.¹

*

Karl valdes den 15 april 1844 till kansler för Uppsala universitet & den 2 maj 1844 till kansler även för Lunds universitet. Han skulle komma att utöva Uppsala-ämbetet 1844-1859 & Lund-ämbetet 1846-1856. Ämbetena var två oavlönade sk individualmyndigheter utan kollegium eller styrelse, men de hade en sekreterare för det dagliga. Eftersom universitetskansler var ett civilt ämbete var Karl enligt 1809 års regeringsform förbjuden att inneha det, men både hans far & farfar hade innehaft det så det fanns prejudikat. Oscar I var inte särskilt trakterad av tanken på Karl som kansler, han hade hellre sett någon erfaren person på posten, men gav sig efter att ha blivit uppvakad av Erik Gustaf Geijer på Uppsala universitet & Carl August Hagberg på Lunds universitet, båda med gammal anknytning till kungahuset.² Karls sätt att sköta ämbetet på distans & utan att sätta sig in i ärendena orsakade dock sådana konflikter att han blev den siste kronprinsen i ämbetet.

Ämbetets befogenheter var att tillsätta lägre tjänster & avge utlåtanden om högre tjänster, vilka sedan tillsattes genom konseljbeslut. Karls studietid 1844/46 sköttes ärendena av universitetets prokansler. Därefter tog Karl över, men ärendena sköttes av en sekreterare. Under 1850-talet ifrågasattes Karls rätt att inneha ämbetet. Hans försvarare hävdade att eftersom ämbetet var oavlönat var det inget civilt ämbete i lagens mening. Konflikten ställdes på sin spets i ett tillsättningsärende 1851. Juridiska fakulteten & universitetsledningen förordade Knut Olivecrona till professor i juridik framför Carl Axel Juel. Denne sökte då upp Karl och fick av honom ett muntligt löfte att Karl skulle stödja hans kandidatur. Olivecrona gjorde då tidnings sak av konflikten och uppvakade både Oscar I & statsråden. Oscar såg hans agerande som ett angrepp på monarkin och förordade Juel. Statsråden förordade dock Olivecrona. Oscar försökte

¹ Wolke 2007.

² Eriksson 1954: ss. 79-85.

förhålla ärendet till en mera medgörlig ecklesiastikminister blev vald, men fick ge sig. Ytterligare en konflikt utspelade sig 1854, vilken även den blev tidnings sak. Den 21 maj året därpå var Karl i Uppsala & gav då inblandade professorer en personlig tillrättavisning. Denna var dunkelt hållen men kunde tolkas som en protest mot att de gjort pressak av ärendet, den s k "kanslerskrapan". Även skrapan blev pressak.³

Karls sekreterare i ämbetet var juristen m m John Jakob Nordström (1801-1874), som väl får ta på sig en del av ansvaret även han.

*

Samtidigt med kanslerämbetet utnämndes Karl till preses eller 1:e hedersledamot i Uppsala vetenskapssocietet. Som sådan utträttade han inget arbete men satt under studietiden med på sammanträden & hade en viss (påtvungad) representation. Han gjorde dock en vetenskapliga insats denna tid, om än ej i Uppsala:

Karl hade skoltiden lärt känna Sverige genom att läsa landshövdingarnas femårsberättelser, en blandning av årskrönika & statistik. 1845-1850 fortsatte han i samma anda med fem statistiska kartor över Sveriges topologi, juridiska indelning, jordbruk, skogstillgång & gruvnäring. Hans adjutant Christian Lovén arbetade samtidigt med en sjätte karta om befolkningstätheten. Uppgifterna infordrades från länsstyrelserna, stiftet, o s v. De trycktes upp i en begränsad upplaga, distribuerades till intresserade och ledde till att Karl 1850 blev hedersmedlem av Royal Geographical Society i London & 1858 Kaiserlich-königliche geographische Gesellschaft i Wien. Han fick även ett hedersomnämmande på världsutställningen i Paris 1855. Det var första ansatsen till en svensk nationalatlas.⁴

*

Eftersom Karls två lärare filosofen Boström & historikern Carlson senare gjorde sig kända som monarkistiska "teoretiker" har det antagits att Karl påverkats av deras idéer. Han hade dem som föreläsare även på universitet. Boströms Platon-inspirerade filosofi gjorde att hans teori skiljde sig från hans praktik. I teorin var det bäst med en enväldig kung av Guds nåde. I praktiken fick man nöja sig med en konstitutionell monark. Boström publicerade ingenting om den konstitutionella monarkins teori & praktik men höll föreläsningar. Dessa fick ett stort inflytande genom att det i juristutbildningen ingick en kurs i statskunskap som han i många år ledde. Kursinnehållet var ungefär följande:

Den nutida statsbärande ideologin (parlamentarisk demokrati) är att staten är folket. Enligt Boström var staten och folket tvärtom två skilda entiteter med varsina intressen. Folket hade sina privata intressen och representerades av sina korporationer (stånd, gillen, yrkesgrupper) och av sina politiker. Staten var opartisk och ansvarade för det allmännas väl. Detta innebar i praktiken att ämbetsmännen (med kungen som högste representant) skulle hållas utanför partipolitiken och att regeringen (såsom ämbetsmän) var kungens representanter, inte folkets. Boströms filosofi ledde honom till att stödja ståndsriksdagen som ett bättre alternativ. Symboliskt nog dog Boström under sista ståndsriksdagen 1865/66.

³ Frängsmyr 2005.

⁴ Göransson 1992.

Boströms allmänna filosofiska statslära publicerades inte förrän 1859. De avsnitt som berör monarkin är:

Kapitel VIII (Om statens förvaltare eller monarchen),
Kapitel IX (Om monarkens rättigheter),
Kapitel X (Om monarchens organer)
Kapitel XI (Om statens medborgare och folk)
Bilaga (Aphorismer i statsrätten med särskildt avseende på Sverige).

Boströms statslära var föråldrad redan när den kom till. Europeiska monarkier har rötter i feodaltiden med ömsesidiga plikter & skyldigheter. En feodal monark var ofta maktlös och i händerna på sina rådgivare. Boströms monarkier var tvärtom envælde av Guds nåde.⁵

Carlson stödde i motsats till Boström författningsreformen. Han var De Geers & senare Oscar II:s man, inte Karls. Inte heller Carlson har skrivit något om den konstitutionella monarkins teori & praktik, idéerna måste vaskas fram ur hans samlade verk, men genom hans politiska karriär i kungahusets närhet fick de genomslag:

- Carlson var en anhängare till Geijers historiesyn om *La longue durée*, och motsatte sig en aktivistisk politik. Utvecklingen skulle ha sin gång & reformerna vänta till ”det rätta ögonblicket”.
- Carlsons syn på en konstitutionell monarki liknade statsvetaren Benjamin Constants. Denne såg den som en övergångsform till det engelska styrelsesättet: Kungen var en medlare mellan särintressen snarare än en härskare.

”För C. liksom för Geijer står statens liv i centrum av den historiska utvecklingen och statsidéns främsta målsman är konungadömet. Utvecklingens art beror därför i väsentlig mån av huru den aktuelle bäraren av konungamakten förmår att uppfatta sin egen ställning och de krav, som föreligga, samt förstår att göra gällande statens intressen framför enskilda och att samla de skilda organiserade krafterna i samhället till ett kraftigt samarbete i statens tjänst.”⁶ D v s inget personligt kungadöme, kungens roll var att få partsintressen att samverka för landets bästa.

Som Carlson senare formulerade sig i sin nekrolog över Karl: ”En gång skall häfvden, när hennes tid är inne, fullständigare förtälja hans lefnads och hans regerings saga. Ty de båda höra med nödvändighet till samman. En konungs minne kan icke skiljas från hans regerings. Honom tillhör att, om ock blott med en enkel viljehandling, upphöja till verklighet, hvad många tänkt eller önskat eller förberedt. Hans lefnadsbana är ett stycke af hans folks utveckling.”⁷ D v s kungen reduceras i frihetstidens anda till att legitimera andras politik.

Karl följde 1848 även föreläsningar i statsrätt av sin sekreterare Johan Jakob Nordström. Nordström förespråkade en modifierad ständsriksdag, med fria val inom korporationer, och en graderad röstkala baserad på utbildning & förmögenhet. Framförallt ville Nordström inte ha

⁵ Boström 1883: del 2, ss. 311-410 & del 3, ss. 157-163.

⁶ Stavenow 1927.

⁷ Carlson 1872: ss. 3-4.

någon enkammarriksdag & han såg 1858 års reform, att stånden tilläts ha gemensamma överläggningar, som en olycksbådande utveckling. Han var inte alls lika fientligt ställd mot De Geers tvåkammarriksdag, men förespråkade en alternativ modell: Kammare 1 baserad på klassval. Kammare 2 baserad på allmänna val. Vilket enligt honom skulle göra det omöjligt för någon part att nå majoritet: parlamentariker, bönder eller rabulister. Symboliskt nog förlorade Nordström under sista ståndsriksdagen 1865/66 sin riksdagsplats till F F Carlsson som ansåg Nordströms farhågor obefogade. Enligt Carlson var klassröstning ett arv från ståndsriksdagen, och skulle med tiden försvinna när samhället splittrades upp i småcorporationer & individer med sinsemellan olika intressen.

Den senare ”kungaskolan” bestod av studiebesök i statsapparaten – departementen, riksdagen & konseljen – och att lära känna de svenska och norska politikerna & de honom. Karls tycks i samtalen ha blandat egna funderingar med faderns politik, vilket orsakade osäkerhet om var han själv stod. De två stora frågorna denna tid var skandinavismen (=en union Sverige-Norge-Danmark) & författningen (=att hindra kungamakten från att kringgå riksdagen). Angående skandinavismen var Karls tanke att kopiera den svenska modellen: Fredrik VII skulle adoptera hans bror Oscar som tronföljare. Angående författningen var Karls inställning oklar. Två exempel på detta:

Hartmansdorff, Dagboksanteckningar, 23.5.1849; RA. Om den anda som livade Carl vid detta tillfälle vittnar fortsättningen av hans [Carls] meddelanden: »Kgen blifver konservatif till nästa Riksdag, slår pöbeln på moppen . . . Låter Repres. förslaget falla.»⁸

Och publicisten m m Sven Adolf Hedlund om Karl som kung för en utvidgad union: “Kan man, frågade Hedlund efter att ha framhävt unionens nödvändighet och alla de omständigheter som gynnade den, med fullt förtroende samlas kring kronprinsen i denna sak? Kan frisinnade svenska män försäkra danskarna, att han inte bara är hederlig och öppen utan också har »ett uppriktigt konstitutionelt sinnelag»? På den frågan hade Hedlund för sin del aldrig kunnat ge ett tillfredsställande svar. Carl har allenastyrandets drömmar i sitt huvud, »och förr vill jag afhugga. min hand, än jag vill bereda någon vidgad magt åt sådana drömmar». Blott om kronprinsen vaknade ur dem kunde frågan på allvar behandlas, menade Hedlund.”⁹

Karl verksamhet i faderns tjänst 1846-1856 har av Eriksson fått rubrikerna: Öga mot öga med riksens ständer, Lärospån i propagandacentralen, Bakom riksdagens kulisser, Försök som partiledare, Danmarks krona hägrar & Mellan öst och väst. Jag sammanfattar det som belyser Karls person:

- Karl gjorde genom sin ståtliga växt & tvärsäkra uppträdande ett stort intryck på omgivningen. Detta utnyttjades av fadern som lät Karl vädra idéer för att se hur de togs emot. Erikson sammanfattar: ”Granskar man närmare de bevarade referaten av hans politiska deklamationer [denna tid], finner man oftast en vävnad av sanning, halvsanning och lögn.”¹⁰ Tillkommer att Karl fann ett nöje i att chockera omgivningen.
- Fadern var angelägen om att styra folkopinionen. Uppgiften att göra så inom riket överläts på Karl. Han köpte upp, stödde ekonomiskt & vidarefordrade nyheter till

⁸ Holmberg 1946a: fotnot 1, s. 189.

⁹ Holmberg 1946a: s. 247.

¹⁰ Eriksson 1954: s. 181.

Folkbladet, Folkets röst, Morgonbladet (Nya Synglasen), Göteborgs-Posten, Söndagsbladet & Örebroposten (?). Möjligen fler. I utbyte mot att publicera hovets propaganda fick tidningarna tillgång till polis- & societetsnyheter. Det var mycket hemlighetsmakeri & Karl arbetade uteslutande genom bulvaner.

- Vart tredje år var det riksdag. Ståndsgemenskapen höll på att vittra sönder, vilket var god mylla för röstfiske. Fadern sonderade stämningen genom sina politiska agenter. Därefter vidtog en värvningskampanj där argumenten förutom övertalning kunde vara audienser, kungamiddagar, expenser, utnämningar & ordnar. Karl spelade en viktig roll i det allmänna froterandet.
- Riksdagen 1850/51 var Karl så aktiv att blev tidningssak. Det gällde valet av ledamöter till utskotten, som skulle fyllas med pålitliga. Det gick bra i adels- & prästerståndet. Mindre bra i borgar- & bondeståndet. Karl utpekades i tidningarna som det nya ”junkre- eller hovpartiets” ledare. Junkrarna (inte bara adelsmän) stödde den personliga kungamakten & var medgörliga i mindre ändringar av riksdagsordningen så länge ståndsindelningen fick var kvar. Partidisciplinen var dålig och Karl hade rollen som inpiskare.
- Inför risken att Danmark 1848 skulle invaderas av Preussen förekom danska propåer om ett samgående med Sverige-Norge. Av detta blev ingenting men Karl var positiv och beredd att låta sig själv eller brodern Oscar adopteras av den barnlöse Fredrik VII. Ingen av stormakterna var dock intresserade av en utvidgad nordisk union. Bröderna tycks ha diskuterat hur den skulle styras. Den skulle ha två kamrar: Kammare 1 med lika många ledamöter från vardera riket. Kammare 2 med proportionella val. Utrikespolitiken, försvaret, tullfrågorna, m m skulle bestämmas på unionsnivå. Det interna självstyret skulle dock vara betydande.
- Under Krim-krisen 1853/56 förde Oscar I hemliga förhandlingar med England om att återta Finland. Bara prinsarna & hans politiska agenter var informerade om vad som pågick. Karl var mellanhand, men tycks inte ha förhandlat själv. Engelsmännen var obehagligt berörda över hemlighetsmakeriet, ingenting syntes förankrat i regering & riksdag, men man spelade med. Karl bidrog till krigsopinionen genom att uppträda provokativt under militärövningarna. Ryssarna vek sig dock innan det hann bli något anfall.

* * *

Karl hade hela skoltiden läst götiska & patriotiska verk. I synnerhet tilltalades han av Pehr Henrik Lings monumentaldikt Asarna (1816 & 1833). Hans försök att gå vidare i den andan strandade dock. Fosterbröderna (1848), Heidi, Gylfes dotter (1852) & En vikingasaga (1855) publicerades som privattryck och gavs bort till vänkretsen. En vikingasaga lämnades in som ett anonymt bidrag till Svenska akademins tävling, men ansågs alltför osjälvständig. Karls okonstlade kärleksdikter har ett betydligt bättre rykte. Dessa publicerades 1858, 1862, 1863 & 1865 och översattes till danska, engelska, tyska & franska. Dikterna till Hanna Styrell 1861-1872 är flera hundra, men bara ett urval har publicerats. Ibland tröt inspirationen och vissa dikter är plagiat. Recensionerna var avmätta. En diktsamling prisades som ”ett mönster av prydlig inbindningskonst”.

*

Den 7 maj 1853 till sin död var Karl Konstakademiens kansler, deltog på dess sammanträden, höll högtidstal, delade ut priser & visade även upp sin egen produktion. Det tycks ha varit en specialkonstruktion för att fadern under sin sjukdom 1852/53 inte skulle behöva avsäga sig beskyddarskapet. Det förnämsta priset var den nyinstiftade medaljen för konstnärlig förtjänst ”Litteris et Artibus”.

Karls befogenheter på Konstakademien har inte gått att fastställa, men utnämningmakten hade han. Hans viktigaste utnämning var sin kammarherre Fritz von Dardel 1864 till akademiens preses. Han betraktade akademiens personal som hovanställda, och underställde honom. Därutöver väjde hans ord tungt de gånger han uttalade sig om verksamheten, t ex i installationstalet:

Vi hava ett härligt land, visserligen icke strålande av solglans men så mycket mer av allvar och styrka. Vår historia och våra traditioner äro rika och poetiska, fulla av ädla minnen som med skäl utgöra vår ära och vår stolthet. Fäderneslandets historia och natur bliva fördenskull huvudföremålet för vår konst - de bilda samfällt ett tempel, däruti konstnärens arbete tillika skall bliva en dyrkan av naturens herre, den allsmäktige.¹¹

Det blev med tiden mycket fornnordiska alster av akademiens professorer. Karls receptionsstycke, det som alla nyutnämnda ledamöter måste donera, var dock en landskapsmålning av Uppsala sett från norr. Det finns en skildring från nordiska konstnärsmötet i Göteborg 15-18 juni 1869 av Karls relationer till konstnärskollektivet, där han gärna ville beskriva sig som ”den krönte kamraten”:

Här fick jag egentligen för första gången se kung Karl som medelpunkt i konstnärskretsen. Som sådan var han långt ifrån imponerande men desto mera älskvärd. Jag fick alltid det intrycket, att just hans känsla af att endast vara utöfvande dilettant ställde honom i hans egna ögon på ett lägre trappsteg i förhållande till de framstående konstnärerna än det han med sin kronas rätt kunde ha intagit; men om han än förhöll sig absolut passiv under förhandlingarna, hvilka han dock troget beivrade som åhörare den första dagens både för- och eftermiddag, så var han likväl ganska skarp i sin kritik öfver de utställda arbetena, liksom han visat sig vid föregående tillfällen. Man minns ju, att när en högt ansedd konstnär en gång målat en »fornnordisk tvekamp» och fyllt slätten med några icke alltför vällyckade lik af stupade, så bad kungen att få måla landskapet på taflan. Till sin häpnad fick konstnären taflan igen med en stor graphög bakom de stridande men utan lik och med det beskedet, att kungen hade »höglagt» de fallna hjältarna.¹²

Karl påstås att som enande gestalt ha bilagt ett antal konflikter vid konstakademien (läs att han köpte tavlor och gav stipendier till målarfärg & resor, men bara till de som inte bråkade). Han betalade också i ett par fall underhåll. Karls handlingsfrihet begränsades dock av ekonomin. Han saknade länge egen förmögenhet & ständerna var snåla. Han samlade även vapen & rustningar från 15-, 16- & 1700-talet¹³, konsthantverk¹⁴ och tavlor¹⁵ som han ställde ut på slotten i Stockholms omgivning. Samlingarna växte med tiden till omkring 1000 vapen,

¹¹ Nordensvan 1925: del 2, s. 1.

¹² Dietrichson 1901: del 2, s. 59.

¹³ N.N. 1863.

¹⁴ Falke 1871.

¹⁵ N.N. 1873.

2000 hantverk & 500 tavlor. Vapnen finns nu på livrustkammaren. Delar av det övriga på nationalmuseum. Karls vapenintresse resulterade också i en nytillverkning av Karl XI:s drabantmunderingar som fram till 1974 användes vid riksdagens högtidliga öppnande.¹⁶

Karl målade hela sitt liv men inte med något verkligt allvar. Liksom senare prins Eugen behärskade han naturmåleri, men inte djur eller människor. Krävdes sådana i någon komposition lät han andra måla dit dem.¹⁷

I sin egen konstutövning visade han sig vara en begåvad diletant. "En prins bland landskapsmålare" fick han aldrig tid att arbeta sig till en gedigen konstnärlig utbildning. I sin ungdom hade han liksom hans syskon inhämtat teckningens principer under ledning av tecknaren och litografen Anders Lundqvist. Han hade även målat akvarell för kapten Berger, målade likväl helst i olja. Sommarbilden från Uppsala (1853) har en mjuk, mild ton, närmar sig litografi i behandlingen, är noggrant utförd, träden äro konventionella, men sommarhimlens vita moln äro målade med relativt full pensel och liva upp det på färg sparsamma landskapet.

Konungens kolorit blev med åren klar och hård, han målade raskt och omedelbart, saknade varken käckhet eller handlag men väl tålmod, intensitet i studiet. Måleriet var för honom en uppfriskande sysselsättning, han tröttnade aldrig på att måla svenska landskap, utförde även en del norska fjordutsikter med snöfjäll. "Lyckligast är för kungen motiven ur våra barrskogar med stora stenar, vatten, kärr m. m.", yttrade Boklund i en anteckning. Scholander omnämnde konungens landskap såsom "utmärkta genom en klar och sann nordisk luftton och en anslående sammanhållning av det hela". Han undvek att ge sig in på svårlösta problem, hans fordringar på sig själv voro begränsade, och diletterskapet rörde sig ej minst i hans obesvärade sätt att anlita andras hjälp. [Professor J C] Boklund gav honom [1856] en tid framåt två ordinarie lektioner i veckan, stod då bakom sin elevs stol, medan denne målade, övertog ibland penseln, biträdde för övrigt med att uppteckna motiven - det hände till och med, att han målade studier efter naturen åt sin konung.¹⁸

Det är oklart hur stor Karls produktion var. Konnebäck har gjort en inventering och hittat 99 målningar 1844-1872 med en topp i produktionen 1868/69. Någon konstnärlig utveckling kan inte skönjas men formatet blir med tiden större.¹⁹ Målningarna gavs ofta bort och dyker nu för tiden upp på auktionssajter. Några finns i nationalmuseums samlingar. De på nätet, ett tjugotal, är målade 1853-1872 och är ett representativt urval målade i Düsseldorfskolans anda. 1865 fotograferades 22 verk och publicerades som privattryck.²⁰ Några av dessa publicerades även som xylografier i Illustrerad Tidskrift, möjligen graverade av Karl själv. Angående målningarnas kvalitet ställde han 1865 ut i Paris och fick en guldmedalj.

Karl målade också akvareller, med en något annorlunda motivkrets av kyrk- & slottsruiner, bleka månar och sönderslitna skyar, vilka påstås ha psykologiskt intresse.

* * *

¹⁶ von Schreeb 1951.

¹⁷ Widman 1991: ss. 57-60.

¹⁸ Nordensvan 1925: s. 18.

¹⁹ Konnebäck 1998.

²⁰ Lamm 1865.

Fadern var angelägen om att få Karl gift och efter ett misslyckat försök 1846/48 gifte sig Karl den 19 juni 1850 med prinsessan Lovisa av Nederländerna (1828-1871), med vilken han fick två barn: Lovisa (1851-1926) & Carl Oscar (1852-1854). Karl hade redan då ett rykte som häradslingst men det var överdrivet. Han hade ett brett umgänge – både adelsfröknar, borgartöser, bond-, bod- & teaterjantor – kurtiserade hovdamerna, dyrkade flera flammor på avstånd, skrev kärleksdikter, ekivoka brev & skröt för umgängeskretsen om sina föregivna erövringar. Hans vän & ordonnansofficer Henrik Gyllenram sammanfattade efteråt hela attityden som »Att vara den förste i det dåliga, således sämre än alla andra, tävlar med att vara den förste i det goda, bättre än andra. [Men allting var så överdrivet att åhörarna rimligen borde ha begripet att det var ”gasconader”.]»²¹

Även i övrigt uppträdde Karl länge pubertalt, valpaktigt, översvallande & fysiskt okoordinerat. Han spelade amatörteater men var inte bra på det. Hans tal & deklamationer var däremot utmärkta. Skoltiden stammade han men det gick över. Så långgrandig som sin bror Oscar blev han dock aldrig, även om hans improviserade tillfällighetspoesi var fruktad. Sina närmaste bekanta (alla militärer) recipierade han i en kamratorden, där de roade sig av alla krafter. Det finns ett par episoder från 1847 där han tar emot sina gäster genom att kasta snöboll på & mula dem och faktiskt lyckas dansa omkull under polkan med adjutantens fru. De svenska färgerna försvarades den tiden i alla väder. En engelsk ambassadtjänsteman som påstod att det krävdes fyra svenskar för att rå på en britt blev grundligt upplyst om hur fel han hade. Även i övrigt gick det länge vilt till. ”Champagnen flödar liksom skålar och brorskålar och framför allt körsången. Ett tumultuariskt skråll av första ordningen uppstår i vår förläggning. Man skriker i gevär, sjunger, sitter sönder stolar och springer omkring i våningarna.”²² Karls mycket omtalade midsommar- & logdanser var i anslutning till dessa militärövningar.

Men det lugnade ned sig.

²¹ Eriksson 1954: s. 139. [Brev från Henrik Gyllenram till Cecilia Bååth-Holmberg. Omkring 1890.]

²² af Edholm 1844: del 1, s. 107.